

Довганчук С. М.

УДК: 347.993 : 347.999

*здобувач кафедри теорії та історії держави і права
юридичного факультету ЗНУ*

ПРО ДЕЯКІ ВІДМІННОСТІ МІЖ ДЕРЖАВНИМИ ТА НЕДЕРЖАВНИМИ СУДАМИ

У сучасному розвитку України спостерігається період поживлення економічного життя. Зростає підприємницька активність, комерційний обіг прискорюється та розширює свою сферу. Звичайно, що інтенсивність розвитку підприємницьких взаємовідносин призводить і до збільшення виникнення правових колізій між суб'єктами цих відносин. В той же час будь-який конфлікт у економічних відносинах гальмує розвиток підприємницької активності. У цих умовах дуже важливим є наявність у суспільстві сформованих та ефективно діючих юридичних механізмів, які б забезпечували швидке, справедливе та законне вирішення спорів, що виникають і захист порушених прав. Основним інструментом захисту порушених прав є судова система. З недавніх часів все більш вагому роль в Україні набирає таке явище як недержавні судові органи, найпоширенішим проявом яких у нашій країні є третейські суди.

Буде доцільним для фахівців та суттєво значущим для учасників цивільного обороту виділити деякі основні риси, які відрізняють дві існуючі форми судочинства - державну та недержавну, їх позитивні та негативні сторони. Це надасть змогу всім потенційним учасникам обирати та використовувати у більш широкому та різноманітному спектрі усі існуючі способи захисту своїх прав та охоронюваних законом інтересів, що у свою чергу неодмінно повинно призвести до зміцнення законності.

В Україні дослідженню даного питання приділяли увагу Шаповал В. [8, с. 6], Степанюк А. [5, с. 112], Цірат Г. [6, с. 15]. Серед

закордонних дослідників в першу чергу слід назвати російських вчених: Скворцов О. [4, с. 131], Шишкін С. [9, с. 97], Балашова І. [1, с. 18], Зайцев А. [2, с. 28]. Слід визнати, що в Україні дане питання ще чекає свого ґрунтовного дослідження.

Розглянемо деякі особливості, які на нашу думку досить суттєво позначаються на процесі відправлення судочинства в нашій країні.

При розгляді спору державним судом він неминуче зобов'язаний розглядати спір у суворій відповідності з національними процесуальними нормами, які містяться в процесуальних кодексах та окремих нормативних актах. Слід звернути увагу на те, що процедура розгляду спорів, яка передбачається Регламентами постійно діючих недержавних судів, простіша та доступніша для сторін, ніж процесуальні положення, що застосовуються державними судами при розгляді аналогічних спорів.

Під час здійснення процесу розгляду спорів недержавними судами кожна сторона може представляти свої інтереси та захищати свої права як самостійно, так і з залученням кваліфікованих юристів. Ніяких спеціальних вимог та обмежень щодо того, яким чином сторона має бути представлена в процесі, не існує. Що стосується державних судів у багатьох країнах світу представляти інтереси сторін у суді можуть лише особи, які мають спеціальні на це права - адвокати, які закріплюються за певними судами, або територіями, і окрім них, жодна особа не має права представляти інтереси сторін у державних судах. Дане питання вже стає актуальним і для України.

Має також відмінності і порядок покриття витрат на здійснення судочинства у державних та недержавних судах. Так, по-перше, Регламент кожного постійно діючого міжнародного третейського суду має спеціальну таблицю, згідно з якою проводиться розрахунок арбітражного збору, який мають сплатити сторони чи сторона на покриття витрат недержавного суду у зв'язку з розглядом спору. Ця таблиця будується за принципом зворотної пропорційності - чим більша сума позову, тим менший процент від цієї суми необхідно сплачувати сторонам на покриття судових витрат, визначеного як арбітражний збір. По-друге, Регламенти більшості відомих постійно діючих недержавних судів встановлюють правило, згідно з яким обом сторонам спору пропонується сплатити арбітражний збір у рівних частках (50 х 50), тобто кожна сторона має сплатити половину від загальної суми арбітражного збору. По-третє, в багатьох постійно діючих недержавних судових організаціях сума сплачено сторонами або стороною арбітражного збору вноситься на депозитний рахунок під проценти, і незалежно від строків розгляду справи гроші, внесені сторонами, не знецінюються, а навпаки - їх суми можуть навіть збільшуватись. Сума арбітражного збору залишається на депозитному рахунку до кінця розгляду спору та винесення судового рішення. По-четверте, сплачений сторонами арбітражний збір часто повністю йде в рахунок компенсації витрат недержавному суду, частина, що залишається, повертається сторонам або стороні, яка його сплатила.

Менший об'єм регламентації процесу недержавного судочинства та загальний принцип доцільності та економічної вигоди значно зменшує можливість реалізації зацікавленими сторонами такої широко розповсюдженого у юриспруденції явища як судово тяганина і намагання певних учасників до затягування винесення остаточного рішення. Під час проведення розгляду спору недержавним судом кожна сторона розуміє, що зволікання з процедурою розгляду спору

неминуче негативно відіб'ється на економічній складовій процесу для кожної з сторін. Крім того, короткий проміжок часу щодо самого процесу розгляду справи у недержавному суді та швидке винесення і виконання судового рішення є з економічної точки зору надзвичайно ефективним важелем для захисту порушених прав суб'єктів спірних правовідносин. Тому швидке провадження по справі, загалом є дуже впливовим фактором для учасників процесу.

В недержавному суді сторони спору мають право обирати судцями осіб, які є визнаними фахівцями у сфері вирішення саме їхнього спірного питання. Проте, не виключено, і Закон не забороняє, що в певних випадках це можуть бути особи які не мають спеціальної вузької підготовки з певного класу спірних питань. Сторони можуть в даному конкретному випадку поставити за основу вибору судді певні його морально-етичні якості, здібності у примиренні сторін та пошуку компромісу, наявність життєвого досвіду та авторитету серед визначеного класу осіб.

Отже, як бачимо недержавні суди мають досить багато суттєвих переваг порівняно з державними судами в сфері вирішення спорів, що виникають між учасниками цивільного та торгового обороту. Проте, слід визнати, що недержавні судові органи зараз тільки проходять в Україні стадію суспільного визнання, після чого тільки зможуть стати суттєвим важелем у формуванні та забезпеченні функціонування цілісної демократичної системи правозастосовчих організацій в країні.

Перелік використаної літератури:

1. Балашова И.Н. Альтернативное разрешение споров // Учебно-методический комплекс. М., 2007. - С.18.
2. Зайцев А.И. Альтернативное разрешение споров // Учебно-методический комплекс. М., 2007. - С.18.
3. Костіна Л. Принцип використання мови у кримінальному судочинстві: поняття і сутність // Право України. - 2006. - № 4. - С. 71-74.

4. Скворцов О.Ю. Третейское разбирательство предпринимательских споров в России. М., 2005. - С.131.
5. Степанюк А. Взаємодія національних правових систем як принцип міжнародного приватного права // Право України. - 2005. - N 10. - С. 111-114.
6. Цірат Г.А. Міжнародний комерційний арбітраж. Київ., 2002. - С.15.

7. Цыганова Е.М. Преимущества и принципы третейского разбирательства. С.17.
8. Шаповал В. Верховенство закону як принцип Конституції України // Право України. - 1999. - N 1. - С. 5-7.
9. Шишкин С.А. Состязательность в гражданском и арбитражном судопроизводстве. М.,1997. - С. 97.

УДК: 342.5 : 329 (477) "19"

Мороку В. В.

*здобувач кафедри Новітньої історії України
історичного факультету ЗНУ*

ПОЧАТОК СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОГО ФУНДАМЕНТУ ЛОГІКИ ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПРОТИСТОЯННЯ ВИКОНАВЧОЇ ТА ЗАКОНОДАВЧОЇ ГІЛОК ВЛАДИ В УКРАЇНІ

(ПЕРША ПОЛОВИНА 90-Х РР. XX СТОЛІТТЯ)

Для більшого розуміння витоків подій в країні 2004-2008 рр. слід звернути увагу передусім на процеси, які відбувались ще на початку 90-х. Вже тоді Україна зіштовхнулася з необхідністю створення власного законодавства, яке регламентувало б функціонування політичної системи взагалі та політичних партій зокрема. Відсутність легітимного українського законодавства приводила до політичних конфліктів як на загальносоюзному так і республіканському рівнях. Втім події

серпня 1991 р., та прийняття Акту про Незалежність України поклали край пошукам балансу між загальносоюзним та республіканським законодавством. Українське суспільство отримало унікальну можливість створити власну, а тому нову законодавчу базу існування політичної системи країни.

Питання особливостей процедури створення власне української моделі влади згодом буде присвячено багато досліджень. Працювали в цьому напрямку і юристи -